

Vad vet vi idag om invandringen och framtidsperspektiven?

Leif Blomberg

I denna artikel tecknas först flyktingsituationen över hela världen. Framtidsperspektiven är hisnande och för ett litet land som Sverige kan den reella hjälpen bara ske på på den internationella arenan. Vidare redogörs för situationen i Sverige idag och principerna för vår invandrar- och flyktingpolitik.

Författare till artikeln är invandrarminister Leif Blomberg.

Migrationsströmmarna i världen har under det senaste decenniet ökat. Orsakerna är krig, politiskt förtryck, oroligheter, ekonomisk utarmning, naturkatastrofer och bristande framtidstro. Och det finns anledning att räkna med att den utvecklingen fortsätter.

De senaste årens oroligheter och krig i Europa och främst på Balkan har resulterat i att flera miljoner människor befinner sig på flykt. Inte sedan andra världskriget har vi i Europa haft en situation med så stora grupper av människor på flykt, inom ett lands gränser eller över gränserna till andra länder.

Västeuropa har i sitt närmaste grannskap, i öst och syd, samhällen från vilka i en snar eller mer avlägsen framtid kan komma stora skaror migranter. I Öst- och Centraleuropa och i f d Sovjeunionen har den omvälvande utvecklingen gjort att både samhällsutveckling, och därmed migrationen, är mycket svår att bedöma. Den politiska oron och instabiliteten skapar dåliga utkomstmöjligheter och kan bygga på otjänliga miljöförhållanden. Man har helt enkelt ingen framtidstro. Vilket i sin tur kan innebära att man söker sig till andra länder i hopp om ett bättre liv.

Öst fungerar idag som ett transitområde för stora grupper migranter som kommer från Afrika och Asien, med Västeuropa som sitt mål.

Från syd kan stora flyktingströmmar förväntas komma från Nordafrika. Idag är den totala befolkningsmängden i Nordafrika drygt 115 miljoner och förväntas år 2020 vara drygt 202 miljoner. Tittar man på åldersstrukturen

är 45% yngre än 25 år och 18% är mellan 15-24 år. En sådan ung befolkning ställer stora krav på arbetsmarknaden. Arbetslöshet och alla andra problem i den delen av världen kan göra att stora grupper av människor söker sig till Västeuropa.

De grundläggande problem som ligger bakom att människor väljer att utvandra löser man inte genom massmigration. Istället finns lösningarna i ett intensifierat internationellt samarbete. Vi måste påverka orsakerna till att människor tvingas eller väljer att lämna sina länder. Alla länder måste hjälpas åt att skapa långsiktiga lösningar på detta. Då kan man erbjuda de människor skydd, som verkligen behöver det. Då kan samhällen växa fram utan allvarliga etniska motsättningar och med lika villkor för alla oavsett ursprung.

Då ja. Men vi är inte där idag. Mycket arbete återstår. Hur ser situationen ut idag?

Sverige som enskilt land kan egentligen inte ändra på dessa förhållanden. Om vi vidgar möjligheterna att få asyl i Sverige minskar det inte nämnvärt behovet av flyktingbistånd i världen eller omvänt. Sverige kan inte agera isolerat. Men om man internationellt tillsammans analyserar och agerar, med stöd till demokratisk utveckling, ekonomiska reformer, bistånd, kvotplatser för flyktingar etc, kan det få en avgörande betydelse. Ska världens alla flyktingläger tömmas, måste ansvarsställande länder samverka.

Flyktingsituationen idag

Flyktingarna är ojämnt geografiskt fördelade. Av de 23 miljoner flyktingar som finns i världen idag återfinns 25% i Afrika, 26% i Europa, 32 % i Asien och Oceanien, 10% i f d Sovjetunionen, 6% i Nordamerika och 1% i Latinamerika. Bland enskilda länder är det Iran (2,5 miljoner) och Pakistan (1,5 miljoner) som har flest flyktingar.

Ska världens alla flyktingläger tömmas, måste ansvarsställande länder samverka

Europa

Inbördeskriget i f d Jugoslavien har tvingat närmare fyra miljoner människor att lämna sina hem på flykt undan striderna. Många av dess finns idag i Tyskland, Schweiz, Österrike, Danmark och Sverige. Och en stor del också i Kroatien.

De befarade stora flyktingrörelserna i f d Sovjetunionen har ännu inte skett i någon större omfattning, även om antalet på flykt ökar till följd av konflikterna där. Ett stort antal flyktingar har sökt sig till bl a Ryssland. Många asylsökande från Afrika och Asien använder också länder i forna Sovjet som transitländer till bl a Sverige.

Aktuella exempel är båtflyktingar som kommer via Östersjön.

Asien och Oceanien

Antalet flyktingar i Pakistan har sakta minskat under de senaste åren bl a på grund av den frivilliga återvandringen av afghanska flyktingar. Antalet registrerade flyktingar i Pakistan har därmed reducerats till ca 1,5 miljoner.

Mellersta Östern

Iran hade i december 1993 omkring 2,5 miljoner flyktingar och var då världens största mottagarland för flyktingar. De flesta, 1,8 miljoner, kommer från Afghanistan och 645 000 från Irak.

Den palestinska flyktingbefolkningen ökar och UNRWA ansvarar under sitt mandat för nära tre miljoner människor. Trots att Israel och PLO har slutit fred är vägen lång till en stabil och lugn situation i området.

Afrika

Afrika står inför stora flyktingproblem. Vissa delar av kontinenten hotas av torka och hungersnöd, särskilt Afrikas horn. Stridigheterna i Burundi och Rwanda har lett till massiva flyktingströmmar. UNHCR räknar med att en miljon människor flytt i dessa delar.

Latinamerika

Flyktingsituationen i Centralamerika har genom regionla fredsinitiativ och den sk CIREFCA-processen (en överenskommelse mellan Belize, Costa Rica, Guatemala, Honduras, Mexico och Nicaragua) fortsatt att förbättras. Återvandringen till Guatemala från Mexico av guatemalska flyktingar beräknas under 1994 till ca 10 000. På grund av den instabila situationen på Haiti har en utvandring av haitier till andra länder ägt rum. I

slutet 1993 fanns i regionen ca 8 000 flyktingar och asylsökande huvudsakligen från Haiti och Cuba.

Invandrings- och flyktingpolitiken

Den svenska flyktingpolitiken ska genomsyras av en humanitär och solidarisk grundsyn, helhetstänkande och inriktning på aktiva åtgärder i förbyggande syfte. Internationell samverkan är också en vägledande princip för utvecklingen av en svensk invandrings- och flyktingpolitik. Åtgärder inom den internationella flyktingpolitiken måste kunna kompletteras med åtgärder inom den nationella invandringspolitiken. Vi måste skapa en tydlig och sammanhållen politik.

En parlamentarisk kommitté har sett över invandrings- och flyktingpolitiken. Utredningen arbetade skyndsamt och lämnade sitt slutbetänkande redan den 30 juni 1995.

Utredningen ska överväga bl a hur Sverige i internationell samverkan aktivt ska kunna medverka för att undanröja eller lindra orsaker bakom flykt och påtvingad migration.

Utredningens förslag har gått ut på remiss och behandlas därefter i departementet. Under vårriksdagen 1996 kommer regeringen lägga en proposition med förslag om hur vår framtida invandrings- och flyktingpolitik kommer att se ut.

En krympande värld

Vi lever i en krympande värld där människor på flykt lätt förflyttar sig över världen.

De människor som tar sin tillflykt till Europa och Sverige kommer inte alltid från vårt närområde. De har helt andra upplevelser i bagaget än vi är vana att handskas med. Traumatiska upplevelser förorsakade genom krig, hungerkatastrofer, förföljelse och tortyr. Med detta följer också sjukdomar som vi trodde var utrotade, som exempelvis svartpest.

Framtiden kan bara den sia om som har en kristallkula i sin hand. Vad kommer att hända i f d Jugoslavien? Hur kommer situationen i Algeriet och Kina utvecklas? Befolkningsutvecklingen, hur kommer den att se ut?

Ett exempel är Kina. Idag finns drygt 1,2 miljarder kineser och av dessa har kanske 100 miljoner lämnat sina bostäder på landsbygden och jagar försörjning någon annanstans.

Perspektiven är hisnande. För ett litet land som Sverige kan den reella hjälpen egentligen bara ske på den internationella arenan. Att människor får skydd i vårt land,

människor som har verkliga skyddsbehov, är en självklarhet. Men i det stora hela är det bara en droppe i havet. Som EU-medlemmar är det viktigt att vi tillsammans med de andra medlemsländerna har en gemensam politik. Att vi tillsammans bekämpar grundorsakerna till att människor tvingas fly från sina länder. Där är bistånds- och återvandringspolitik områden där man gemensamt kan driva en politisk linje. Man kan också ha en gemensam syn på mottagandet av flyktingar. Idag tillhör Sverige de länder som tar emot flest flyktingar per capita. Självfallet deltar Sverige också i det internationella samarbetet inom FN:s flyktingkommissariat, Europarådet, OECD och inom andra internationella fora.

Invandrapolitiken

Idag bor det folk från i stort sett alla världens länder i Sverige. Bland de enskilda länderna har Finland en särställning, som det land som flest utlänningar kommer ifrån. Förutom våra övriga nordiska grannländer är Iran, f d Jugoslavien och Turkiet vanliga.

Den invandrade befolkningen bor inte spridda över landet utan är framförallt koncentrerade till storstäderna och södra Sverige. (Undantag är finländare i norr) I några kranskommuner till Stockholm är andelen invandrare mycket hög. I Botkyrka är nästan varannan person invandrare eller har en förälder som är det. (Motsvarande för hela riket är 17%).

Sverige har en reglerad invandring. Idag består invandringen, förutom av nordiska medborgare som kommer inom den fria nordiska arbetsmarknaden, främst av de som fått uppehållstillstånd här av flyktingskäl samt deras nära anhöriga.

Upphållstillstånd av flyktingskäl 1994:

Europa	36 282
Afrika	2 676
Latinamerika	817
Asien	4 262
f d Sovjetunionen	503
okänt	335
Totalt	44 875

Under 1994 har de flesta som fått uppehållstillstånd i Sverige kommit från Europa och då handlar det nästan uteslutande om f d Jugoslavien. De vanligaste länderna i Afrika är Etiopien, Somalia och Uganda.

Även om kriget i f d Jugoslavien i flera år dominerat flyktingströmmarna till Sverige så kommer enstaka asylsökande från hela världen. Under våren kom exempelvis personer från Moldavien, Burundi, Djibouti, Mali,

Myanmar, Rwanda, Togo och Zaire.

Den invandrapolitik vi har syftar till att underlätta invandras integration i det svenska samhället. Målet för invandrapolitiken är jämlikhet, valfrihet och samverkan. Långsiktigt sammanfaller naturligtvis invandrapolitiken med den allmänna välfärdspolitiken. Den förstärks och kompletteras med särskilda insatser som riktas enbart mot invandrare för att ge dem likvärdiga villkor.

Under senare årtionden har invandringen till Sverige förändrats. Sverige har utvecklats från ett samhälle med ett fåtal etniska grupper till ett samhälle med över hundra olika nationaliteter, språk och många olika religioner.

Ska vi kunna ta emot människor på ett bra sätt och få dem integrerade i samhället måste vi också ha ekonomiska förutsättningar. Särskilt gäller detta arbetsmarknaden. Idag ser det inte särskilt ljus ut. Historien om invandrarernas situation på den svenska arbetsmarknaden från 50-tal till 90-tal är en rysare. Den börjar med närmast omätliga behov av arbetskraft och invandrare som snabbt får arbete och som arbetar både oftare och mer än svenskarna.

Historien fortsätter med ett 60- och 70-tal när invandrarernas arbetskraftsdeltagande och arbetsintensitet normaliserades om man bara ser till statistiken. Men där också problemen började anas i lågkonjunkturerna. Då drabbades invandrare både först och mest av arbetslöshet och när sedan efterfrågan på arbetskraft ökade igen hade de svårare än svenskar med återinträdet på arbetsmarknaden.

Permanent utanförskap

Det tidiga 90-talets kris blev rena mardrömmen för många invandrare, både gamla och nya. Nu talar vi inte längre om fördubblade arbetslöshetstal bland invandrare, utan om tredubblade och förvärvsfrekvensen har sjunkit väsentligt under svenskarnas.

Vi får inte kapitulera inför detta faktum. Vi måste fortsätta att intensivt och systematiskt arbeta för att förbättra svenskundervisningen, introduktionen i det svenska samhället, arbetsförmedlingens insatser för både gamla och nya invandrare, personliga introduktionsplaner, skräddarsydda kompletteringsutbildningar, rekryteringsstöd, ersättningsystem osv. Vårt land kan inte rimligen ha råd att missa så mycket utbildning och erfarenhet, språk- och kulturkompetens och initiativ- och dådkraft, som den som finns hos invandrargrupperna.

Vi måste alla delta för att göra Sverige till ett bra land för alla - oavsett hudfärg, ras eller religion.